

Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів від суміжних злочинів також відмежовується за ознаками суб'єктивної сторони. Психічне ставлення особи до будь-якого із суспільно небезпечних наслідків цього злочину характеризується лише необережною формою вини у вигляді злочинної самовпевненості або злочинної недбалості. У випадку встановлення умисного ставлення особи до загибелі людей або інших тяжких наслідків (у вигляді як прямого, так і непрямого умислу) дії винної особи повинні кваліфікуватися за нормами КК, що передбачають відповідальність за умисні злочини проти життя, здоров'я, власності. Також при розмежуванні недбалого зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів та суміжних злочинів слід пам'ятати про необов'язковість легітимного зберігання названих предметів. У випадку, якщо вогнепальна зброя (крім гладкоствольної мисливської) зберігається без передбаченого законом дозволу і при цьому зберіганні порушуються відповідні його правила, що призводить до суспільно небезпечних наслідків, дії винної особи кваліфікуються за сукупністю злочинів, передбачених ч. 1 ст. 263 та ст. 264 КК [3, с. 215].

Отже, для правильної кваліфікації діяння необхідно ретельно дослідити, предмет, об'єктивну сторону та суб'єктивну сторону, а також визначити норми, яких саме положень, інструкцій та інших підзаконних нормативно-правових актів було порушено. Також вважаємо за доречне ч. 1 ст. 263-1 сформулювати по-іншому: замість «Незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікація...» – у такій редакції «Виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї... без передбаченого законодавством дозволу».

Список бібліографічних посилань

1. Книженко О. О. Кваліфікація злочинів, що вчиняються з використанням вогнепальної зброї, бойових припасів чи вибухових речовин. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2017. № 1. С. 70–74.
2. Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами : постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 № 3 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02> (дата звернення: 10.03.2019).
3. Боровинський С. Б. Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів як ознака об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 264 КК України. *Право і суспільство*. 2012. № 6. С. 188–191.
4. Постанова колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 31 травня 2018 року у справі № 127/27182/15-к (провадження № 51-3305км18) // ЛігаЗакон : сайт. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/74475834> (дата звернення: 10.03.2019).

Одержано 11.03.2019

УДК 343.76(477)

Олександр Миколайович ПОПОВИЧ,

студент 3 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (м. Харків)

Науковий керівник:

Григорій Сергійович КРАЙНИК,

кандидат юридичних наук,
асистент кафедри кримінального права № 1
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (м. Харків)

ЩОДО ДОЦІЛЬНОСТІ ВИОКРЕМЛЕННЯ СТ. 270-1 КК УКРАЇНИ «УМИСНЕ ЗНИЩЕННЯ АБО ПОШКОДЖЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА»

Одним із засобів захисту та охорони права власності від протиправних посягань є кримінально-правова охорона власності. Кримінальний кодекс України (далі – КК України) містить низку норм, спрямованих на виконання цього завдання. Проте нерідко ці норми конкурують між собою.

У чинному кримінальному законодавстві, крім загальної норми, якою передбачена відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна (ст. 194 КК України), присутній і цілий ряд спеціальних статей, в яких кримінально карними визнаються умисне знищення або пошкодження майна, наділеного особливими властивостями, однією з таких статей є ст. 270-1 КК України «Умисне знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства» [1].

Аналізуючи тенденції розвитку сучасного вітчизняного кримінального законодавства, маємо констатувати, український законодавець нерідко намагається боротися з деякими негативними соціальними явищами. При цьому непоодинокими залишаються випадки поєднання цієї негативної тенденції з іншою, коли поспішність у прийнятті кримінально-правової норми призводить до труднощів у реалізації її приписів. Яскравим прикладом є прийняття Верховною Радою України рішення про доповнення КК України ст. 270-1 в її чинній редакції.

Питання про правильне місцезнаходження норми, якою передбачається кримінальна відповідальність за умисне знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства (далі – ЖКГ), викликає жваву дискусію в юридичній літературі. Зазначимо, що схожі за змістом склади злочинів передбачені в розділі VI «Злочини проти власності» Особливої частини КК України – умисне знищення або пошкодження майна (ст. 194 КК України), умисне пошкодження об'єктів електроенергетики (ст. 194-1 КК України). Крім цього, у самому проекті Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за окремі правопорушення в житлово-комунальному господарстві» від 9 червня 2010 р. № 6505 склад злочину, що розглядається, пропонувалось розмістити в ст. 194-2 КК України. Однак в остаточній редакції законодавець змінив свою точку зору на родовий об'єкт цього злочину [2].

Слід зазначити, що проблематика кримінальної відповідальності за злочин, передбачений ст. 270-1 КК України, незважаючи на відносну новизну досліджуваної заборони, досить широко висвітлено в юридичній літературі, зокрема працях А. О. Данилевського, І. Б. Медицького, Л. О. Мостепанюк, В. О. Навроцького, Н. О. Сербіної, В. П. Тихого та ін.

Під криміналізацією діянь зазвичай розуміють законодавче визнання певних діянь злочинними і караними, тобто легальне визнання того чи іншого роду діянь як злочинного. Але криміналізація певного діяння має бути крайнім кроком з боку держави, адже такий захід буде виправданий лише тоді, коли він здійснюватиметься з дотриманням науково обґрунтованих принципів криміналізації [3].

Проаналізуємо відповідність криміналізації умисного знищення або пошкодження об'єктів ЖКГ деяким принципам криміналізації. Щоб дати відповідь на питання про те, чи є достатнім ступінь суспільної небезпеки діяння, кримінальна відповідальність за яке передбачена ст. 270-1 КК України, для визнання його злочинним, необхідно проаналізувати деякі ознаки відповідного складу злочину. Насамперед потрібно з'ясувати, чи є достатні підстави для кримінально-правової охорони суспільних відносин, які є об'єктом злочину, передбаченого ст. 270-1 КК України.

Аналіз диспозиції ч. 1 ст. 270-1 КК України свідчить, що умисне знищення або пошкодження об'єктів ЖКГ визнається кримінально караним за умови неможливості або загрози неможливості експлуатації, порушення нормального функціонування об'єктів ЖКГ і спричинення небезпеки для життя чи здоров'я людей або майнової шкоди у великому розмірі [4].

Проаналізувавши вище зазначені наслідки, як криміноутворюючий чинник умисного знищення або пошкодження об'єктів ЖКГ, ми дійшли висновку, що суспільна небезпека деяких з них є недостатньою для визнання відповідного діяння як злочинного. Наша позиція ґрунтується на тому, що завдяки викладенню вітчизняними парламентарями ст. 270-1 КК України в її чинній редакції до кримінальної відповідальності за розглядуваний злочин може бути притягнута особа, яка пошкодила об'єкт ЖКГ, навіть якщо такі дії не спричинили жодних реальних суспільно небезпечних наслідків, а лише призвели до загрози нормального функціонуванню об'єктів ЖКГ, що спричинило створення небезпеки для здоров'я людей. Іншими словами, внаслідок невдалого законодавчого опису ознак суспільно небезпечних наслідків, як криміноутворюючої ознаки складу злочину, передбаченого ст. 270-1 КК України, склалася ситуація, коли до кримінальної відповідальності можна притягнути будь-яку особу, яка пошкодила або знищила об'єкт ЖКГ.

Підтверджує правильність висловлених вище тез й практика застосування ст. 270-1 КК України. Так, Пролетарським районним судом м. Донецька було встановлено, що громадянин Т.,

діючи умисно, з корисливих мотивів, з метою викрадення, руками дістав верхню кришку люку, чим пошкодив об'єкт ЖКГ, після чого зник з місця вчинення злочину разом з викраденим, спричинивши при цьому шкоду ВАТ «Укртелеком» на суму 109 грн. 20 коп. Дії громадянина Т. були кваліфіковані судом за ч. 1 ст. 270-1 КК України, як умисне пошкодження об'єктів ЖКГ, якщо це могло призвести до неможливості експлуатації таких об'єктів, що створило загрозу для життя та здоров'я людей [5].

Народицьким районним судом Житомирської області було встановлено, що громадянин Д. з метою крадіжки, скориставшись відсутністю сторонніх осіб, підійшов до оглядового колодязя водогінної мережі, яка є об'єктом ЖКГ, звідки таємно викрав металеву кришку люка вартістю 182 грн. 47 коп. Кримінально-правова оцінка дій винних відбулась з посиланням на ст. 185 КК України та ст. 270-1 КК України, як умисне пошкодження об'єктів ЖКГ, що могло призвести до неможливості експлуатації таких об'єктів, а також спричинило небезпеку для життя чи здоров'я людей [6].

Важливо наголосити щодо недоцільності виокремлення ст. 270-1 КК України, оскільки на момент її появи в КК України вже існували інші статті КК, що врегульовували кримінальну відповідальність за такі діяння, а також не було і не має значної поширеності вказаного злочину. Встановлюючи кримінальну відповідальність за умисне знищення або пошкодження об'єктів ЖКГ, законодавець неповною мірою з'ясував відповідність такого кроку принципу кримінально-політичної адекватності криміналізації, який означає її відповідність основним тенденціям соціальної політики суспільства й держави, рівню та характеру суспільної свідомості й стану громадської думки.

Враховуючи вищевикладене й попередній аналіз об'єктів житлово-комунального господарства як предмета злочину, вважаю, що рішення про встановлення кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження об'єктів ЖКГ та доповнення КК України ст. 270-1 було прийняте з численними порушеннями принципів криміналізації діянь. Це свідчить про необхідність якомога скорішого внесення змін до кримінального законодавства, виключення з числа кримінально караних такого діяння (ст. 270-1 КК України), як умисне знищення або пошкодження об'єктів ЖКГ.

Список бібліографічних посилань

1. Кримінальний кодекс України : закон України від 05.04.2001 № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131.
2. Данилевський А. О. Щодо розміщення норми про кримінальну відповідальність за умисне знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства. Теоретичні та прикладні проблеми кримінального права України : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луганськ, 20–21 трав. 2011 р.). Луганськ, 2011. С. 147–151.
3. Основания уголовно-правового запрета. Криминализация и декриминализация / В. Н. Кудрявцев, П. С. Дагель, Г. А. Злобин и др. ; под ред. В. Н. Кудрявцева, А. М. Яковлева. М. : Наука, 1982. 210 с.
4. Кримінальний кодекс України : наук.-практ. комент. : у 2 т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид., допов. Харків : Право, 2013. Т. 2: Особлива частина. 1040 с.
5. Вирок Пролетарського районного суду м. Донецька від 24 листоп. 2011 р. : справа № 1-357/11 // Єдиний держаний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/20223793> (дата звернення: 11.03.2019).
6. Вирок Народицького районного суду Житомирської області від 5 квіт. 2012 р. : справа № 1-69/11 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/22583327> (дата звернення: 11.03.2019).

Одержано 14.03.2019